

Národní fronta – místní akční výbor Prapoviště

1948–1954

Inventář

EL NAD č.: 2021

AP č.: 508

Monika Žáčková

Horšovský Týn 2019

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	6
Seznam použitých pramenů a literatury	7

Příloha:

Seznam použitých zkratk	8
-------------------------	---

Inventární seznam:

1. Orgány MAV NF	9
2. Úřední agenda MAV NF	10

I. Vývoj původce archiválií

Preferovaná forma jména původce: Národní fronta Místní akční výbor Prapořiště

Datum vzniku: 1. 3. 1948

Datum zániku: 1954

Původcem archivního fondu Národní fronta – místní akční výbor Prapořiště je Místní akční výbor Národní fronty Prapořiště (MAV NF). MAV NF neměly vlastní sekretariát. Schůze MAV NF Prapořiště se většinou konaly v budově místního národního výboru (MNV), výjimečně v hostinci Augusta Slámy v Prapořišti.

Národní fronta, ustavená již na jaře roku 1945 na podkladě Košického vládního programu, se stala trvalou politickou základnou veřejného života. Pevnou organizační strukturu však dostala až po únoru 1948, kdy byly vytvářeny akční výbory Národní fronty všech stupňů.

MAV NF se ustavovaly ze zástupců všech složek Národní fronty, tedy politických stran, celonárodních organizací a případně dalších složek, které v obci vyvíjely činnost, na základě delegačního principu.¹ Počet členů MAV NF nebyl přesně stanoven, zprvu však neměl být větší než dvanáct. Určoval se podle počtu organizací a složek v obci a podle velikosti obce. Vedoucí postavení v MAV NF měla Komunistická strana Československa (KSČ).

Funkce v MAV NF byly označovány jako „čestné“, zpravidla se volil předseda, místopředseda a jednatel MAV NF. Předseda měl za úkol svolávat schůze MAV NF, řídit práci MAV NF, udržovat styk s okresním akčním výborem Národní fronty (OAV NF) na různých aktivech a konferencích, místopředseda měl zastupovat předsedu v jeho nepřítomnosti a starat se o plnění plánu práce obce. Jednatel vedl kartotéku MAV NF, vyřizoval administrativu MAV NF, spolu s předsedou podepisoval odeslanou poštu, dohlížel na činnost masových organizací v obci, pořizoval zápisy ze schůzí MAV NF a zasílal je v opisech na OAV NF. Schůze MAV NF se konaly obvykle jednou za měsíc.

Ustavující schůze MAV NF v Prapořišti se konala 1. března 1948 v místnosti MNV za přítomnosti zástupců čtyř politických stran a všech „zájmových“ složek činných v obci. Devět členů MAV NF v Prapořišti schválil OAV NF Domažlice 8. března 1948, předsednictvo tvořil předseda, dva místopředsedové a jednatel MAV NF. Prvním předsedou se stal Tomáš Neumajer. Po reorganizaci MAV NF jím pak byl od 14. října 1948 Jan Šamberger a MAV NF řídilo pouze pět členů. OAV NF Domažlice nově utvořený MAV NF Prapořiště schválil 21. října 1948.

Prvořadým úkolem MAV NF bylo provádět tzv. „očistu politického a veřejného života“ od „reakčních živelů“ a „nespolehlivých“ funkcionářů a očistit společnost od všech odpůrců KSČ. Nedostatečnou pravomoc k této činnosti akčních výborů Národní fronty legalizoval, v podstatě se zpětnou platností, zákon č. 213/1948 Sb., o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů. MAV NF Prapořiště prováděl výše zmiňovanou „očistu“ ve společenských organizacích, spolecích a politických stranách fungujících v obci, přičemž kontroloval ustavování jejich akčních výborů (například v tělocvičné jednotě Sokol, v Jednotném svazu českých zemědělců, v zemědělském strojním družstvu, v Kampeličce – spořitelním a záložním spolku apod.). Proběhla také reorganizace MNV Prapořiště, MAV NF odvolal na základě rozpuštění politických stran v okrese šest členů MNV a podal návrh na nové členy.² Mimo to MAV NF poskytoval oznámení o národní a politické spolehlivosti, dohlížel na veškerý politický, veřejný a kulturní život v obci a řídil ho v duchu politiky

¹ V sídle farností měl být do MAV NF kooptován ihned po založení farního výboru Katolické akce jako člen MAV NF také jeden jeho zástupce.

² Došlo k rozpuštění Československé strany lidové, Československé sociální demokracie a Československé strany národně socialistické.

Národní fronty. Zabýval se přípravou a organizací voleb do zákonodárných i zastupitelských sborů, pořádáním celonárodních oslav v obci a kontrolou výrobních zemědělských plánů a kontingentních dodávek.

Schůze MAV NF se konaly v prvních měsících po ustavení častěji, nejspíš podle potřeby jednou, nebo dvakrát za čtrnáct dní. Interval schůzí se postupně prodloužil zhruba na měsíc.

V březnu 1953 proběhla reorganizace MAV NF a to tak, že každá „složka“ činná v obci navrhla do akčního výboru svého člena. OAV NF Domažlice schválil devět členů MAV NF Prapoříště, převážně členů KSČ. V obci v té době fungoval například Svaz československo-sovětského přátelství, tělocvičná jednota Sokol, Československý svaz mládeže, Československý červený kříž či Československý svaz hasičstva. V MAV NF měl své zastoupení také člen jednotného zemědělského družstva a výboru žen, ustaveného při MNV. Od 12. března 1953 vykonával funkci předsedy MAV NF Prapoříště Bedřich Šamberger.

Akční výbory ukončily svoji činnost během roku 1954 v souvislosti s dokončením „očisty“ a s tehdy připravovanými volbami do národních výborů. Jejich organizační strukturu založenou na územním principu převzaly výbory Národní fronty různých stupňů.³ Víceméně se jednalo pouze o formální změnu, postupně z názvů akčních výborů Národní fronty vymizelo označení „akční“. V důsledku vývoje a ustálení politických poměrů se i Místní akční výbor Národní fronty Prapoříště během roku 1954 přeměnil na Místní výbor Národní fronty Prapoříště (MV NF). Z činnosti MV NF Prapoříště se však v tomto archivním fondu nedochovaly žádné archiválie. Podle přehledu MV NF na okrese Domažlice vypracovaného OV NF Domažlice 11. února 1961 byl MV NF Prapoříště zařazen mezi obce, ve kterých mělo během roku 1961 dojít k jejich postupnému zrušení.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Prapoříště vznikl v roce 2018 při pořádání archivního fondu Národní fronta – okresní výbor Domažlice (EL NAD 551), kdy zpracovatelka přesunula do nově vzniklého archivního fondu Národní fronta – místní akční výbor Prapoříště jednu úřední knihu z let 1948–1954 a jeden karton spisů z let 1948–1953 (č. j. SOAP/010-0620/2018). Jednalo se o materiál, který pocházel z přímé činnosti MAV NF Prapoříště.

Ukládání vyřízených písemností orgánů Národní fronty se řídilo „Dohodou mezi Ústředním výborem Národní fronty České socialistické republiky a Ministerstvem vnitra České socialistické republiky (archivní správou)“ z roku 1978 a „Skartačním plánem pro uschovávání a vyřazování písemností orgánů Národní fronty“.

O uložení dokumentů MAV NF Prapoříště či jejich případných ztrátách nejsou k dispozici žádné informace. Původce pravděpodobně neměl žádný spisový plán a archiválie nenesou žádné stopy ukládacího systému. Zvláště původce ukládal zápisy ze schůzí.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Prapoříště obsahuje archiválie z let 1948–1954.

Formální zpracování inventáře odpovídá metodickému pokynu ředitele Státního oblastního archivu v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek č. j. SOAP/006-0767/2010 z 12. března 2010 s přihlédnutím k dodatku metodického pokynu z roku 2014 č. j. SOAP/006-01300/2014 a metodickému návodu č. 1/2013 odboru archivní

³ Nejvýše stál ústřední výbor, jemu byly podřízeny krajské výbory a městské výbory Prahy, těm podléhaly okresní výbory a okresním výborům městské, obvodní a místní výbory Národní fronty.

správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová Základní pravidla pro zpracování archiválií č. j. MV-46913/AS-1/AS-2013.

Inventární seznam se člení na dvě oddělení: orgány MAV NF a úřední agenda MAV NF. Do oddělení orgány MAV NF je zařazena kniha zápisů ze schůzí MAV NF. Ostatní archiválie jsou zařazeny do oddělení úřední agenda MAV NF. Inventární jednotku tvoří v inventárním seznamu věcná skupina archiválií v podobě aktového materiálu za celé dochované časové období nebo jednotlivá kniha. Rozlišení typu archiválie odpovídá také příslušná evidenční jednotka.

U nedatovaných archiválií byla doba jejich vzniku určena diplomatickým rozbořem, inventární seznam pak uvádí takto stanovený časový rozsah v hranatých závorkách (inv. č. 14).

Archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Prapořiště je z hlediska úplnosti stavu zachování archiválií označen jako torzovitý, z významných archiválií v něm úplně chybějí zápisy ze schůzí z let 1950–1952. Z roku 1953 se dochovaly pouze dva zápisy ze schůzí, chybí také většina zápisů z roku 1954. Podací protokoly se nedochovaly vůbec.

Při současném pořádání nebyly z důvodu přehodnocení významu či multiplicity vyřazeny žádné archiválie.

Fyzický stav archiválií je dobrý, archiválie nejsou poškozeny. Jazykem archiválií je čeština.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Nejvýznamnější archiválie archivního fondu Národní fronta – místní akční výbor Prapořiště představují zápisy ze schůzí místního akčního výboru Národní fronty (inv. č. 1), ve kterých se souhrnně odráží činnost MAV NF.

Vzhledem k tomu, že do MAV NF nemohli být přijati členové bez schválení OAV NF, má značný význam také spis týkající se schválení členů MAV NF v Prapořišti (inv. č. 3), který zaznamenává jmenovitý seznam členů při utvoření MAV NF v roce 1948 a jejich svolání se souhlasem podepsání demise ministrů tří nekomunistických politických stran prezidentem Edvardem Benešem. Pod stejným inventárním číslem je uložen také spis týkající se reorganizace MAV NF v letech 1948 a 1953. I tyto členy musel schválit OAV NF Domažlice.

K ucelenějšímu obrazu o fungování Národní fronty je nezbytné ke studiu využít archivní fond Národní fronta – okresní výbor Domažlice (EL NAD 551), jehož usnesení se místní výbory řídily, plnily jeho úkoly a zasílaly mu zprávy o činnosti. S ohledem na vedoucí úlohu KSČ v Národní frontě je potřeba věnovat pozornost také archivnímu fondu KSČ – okresní výbor Domažlice (EL NAD 574) a archivnímu fondu Místní národní výbor Prapořiště (EL NAD 358), uloženým ve zdejšímu archivu.

V souvislosti s ochranou osobních údajů⁴ je třeba upozornit především na archiválie uložené pod inv. č. 4, kde se vyskytují data narození jednotlivých členů MAV NF a archiválie uložené pod inv. č. 16, které zahrnuje podrobný kádrový posudek jednotlivce.

⁴ Podle zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů a zákona č. 111/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Prapořiště uspořádala a archivní pomůcku sestavila Monika Žáčková.

Horšovský Týn dne 27. 9. 2019

Monika Žáčková

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 7, inv. č. 69.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 76, inv. č. 283.

Literatura

BĚLINA, Pavel a kol. *Kronika Českých zemí*. Praha : Fortuna Print, 1999.

ČAPKA, František. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999.

GARKISCH, Miloš – TOPINKA, Jiří. *Národní fronta – okresní výbor Beroun 1948–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 83]. Státní okresní archiv Beroun, 2010 [online], [cit. 2017–01–12]. Dostupné z <<http://soapraha.bach.cz/mrimage/soapraha/proxy/cz/archives/soap/CZ-221202010/inventare/dao/documents/OVNFBeroun.pdf>>.

K práci místních a městských výborů Národní fronty : metodická pomůcka. Praha : Ústřední výbor Národní fronty ČSSR, 1987.

KAPLAN, Karel. *Národní fronta 1948–1960*. Praha : Academia, 2012.

MATOUŠEK, Stanislav – TRÁVNÍČEK, Tomáš. *Národní fronta ČSSR v období budování socialistické společnosti*. Praha : Svoboda, 1989.

MLÝNSKÝ, Jaroslav. *Únor 1948 a akční výbory Národní fronty*. Praha : Academia, 1978.

PEŠŤÁK, Michael. *Národní fronta – krajský výbor Plzeň (1939) 1948–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 610]. Státní oblastní archiv v Plzni, 2007.

Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
č.	číslo
č. j.	číslo jednací
ČSSR	Československá socialistická republika
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
evid. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
KSČ	Komunistická strana Československa
MAV NF	místní akční výbor Národní fronty
MNV	místní národní výbor
MV NF	místní výbor Národní fronty
OAV NF	okresní akční výbor Národní fronty
Sb.	Sbírka zákonů
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
ukn	úřední kniha

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

1. Orgány MAV NF

1	Zápisy ze schůzí MAV NF Prapořiště 1. 3. 1948 – 20. 12. 1949, 12. 3. 1953, 3. 11. 1953, 23. 1. 1954 – 4. 4. 1954	1948–1954	ukn 1
---	---	-----------	-------

2. Úřední agenda MAV NF Spisy

2	Oběžníky, pokyny a informace nadřízených orgánů	1948–1953	kar 1
3	Ustavení, schválení, reorganizace MAV NF Prapořiště	1948–1953	kar 1
4	Evidenční karty členů MAV NF Prapořiště	1948–1953	kar 1
5	Plán schůzí MAV NF Prapořiště	1953	kar 1
6	Národní správa na konfiskovaných pozemcích (č. parcely 129, 185/1, 185/2, 183, 184)	1948	kar 1
7	Odvolání a jmenování členů do MNV Prapořiště (mimo jiné oznámení o rozpuštění politických organizací 1948), doplnění členů do MNV (1953), seznam kandidátů NF zvolených do MNV (1954)	1948–1954	kar 1
8	Místní rolnická komise Prapořiště (rozpuštění, ustavení nové komise)	1948	kar 1
9	Československá strana lidová (prověření členů MAV strany)	1948	kar 1
10	Honební výbor Prapořiště (vyloučení a doplnění členů)	1948	kar 1
11	Jednotný svaz českých zemědělců (oběžník ve věci budovatelské soutěže – prezenční listina k vyhlášení protiplánu)	1948	kar 1
12	Očista Sokola Prapořiště	1948	kar 1
13	Zpráva o reorganizaci Sokola Prapořiště	1953	kar 1
14	Hovory s občany (osnova referátu pro schůze MAV NF)	[1948]–[1954]	kar 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
15	Sbírka na obnovu lidově demokratické Koreje (vyúčtování sběracích listin, směrnice k provedení sbírky)	1953	kar 1
16	Kádrový posudek (F. Janda)	1953–1954	kar 1

Název archivní pomůcky:	Národní fronta – místní akční výbor Prapořiště
Značka archivního fondu:	NF MAV Prapořiště
Časové rozmezí:	1948–1954
Počet evidenčních jednotek:	2 (1 úřední kniha, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	16
Rozsah v bm:	0,11 bm
Stav ke dni:	27. 9. 2019
Zpracovatel(é) archivního fondu:	Monika Žáčková
Zpracovatel(é) archivní pomůcky:	Monika Žáčková
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 27. 9. 2019 – č. j. SOAP/10-532/2019